

RYSZARD BARCZYK, ZYGMUNT KOWALCZYK

INFLACJA JAKO NARZĘDZIE REGULACJI WSPÓŁCZESNEJ GOSPODARKI RYNKOWEJ

I. Inflacja, rozumiana jako proces ciągłego wzrostu cen lub stałego spadku wartości pieniądza, jest nierozłącznym zjawiskiem każdego systemu gospodarczego¹. W rozważaniach teoretycznych i w praktyce gospodarczej procesy te zostały uznane za zło konieczne. W tej sytuacji poszczególne podmioty gospodarcze starają się dostosować swoje zachowania i działania do zjawiska inflacji, a nawet wykorzystać je we własnym interesie. Inflacja wywiera wpływ zarówno na procesy produkcji społecznej, jak i podział dochodu narodowego i dlatego współcześnie państwowe organy gospodarcze starają się uczynić z inflacji narzędzie, za pomocą którego można prowadzić ingerencję państwa w sprawy gospodarcze kraju.

Oddziaływanie inflacji na kształtowanie się makroekonomicznych procesów i zjawisk zależy od jej intensywności. Stąd też, przyjmując za kryterium siłę natężenia zjawisk inflacyjnych, w literaturze przedmiotu wyróżnia się trzy rodzaje inflacji: inflację pełzającą, która charakteryzuje się roczną zwyżką cen rzędu 3 - 7%; inflację galopującą, w czasie której wzrost cen jest wyższy aniżeli 8% w skali roku; bardziej intensywną inflację, tj. hiperinflację, która niszczy system monetarny kraju, a nawet cały mechanizm funkcjonowania gospodarki narodowej. Hiperinflacja może także prowadzić do określonych zaburzeń społecznych i politycznych². Jedynie inflacja pełzająca jest do pogodzenia z procesem wzrostu gospodarczego. W tym przypadku nie zostało dotychczas stwierdzone, ani w teorii ekonomii, ani w praktyce gospodarczej, w jakim stopniu inflacja może pobudzać bądź hamować procesy produkcji społecznej³.

Celem poniższego opracowania jest zbadanie konsekwencji wynikających z występujących w wysoko rozwiniętych gospodarkach rynkowych

¹ Por. *The New Polgrave. A Dictionary of Economics*, pod red. J. Eatwella, M. Milgate'a i P. Newmana, London 1987, t. II, s. 832; A. Woll, *Allgemeine Volkswirtschaftilere*, München 1978, s. 375.

² Por. *The New Polgrave*, s. 704 - 706.

³ Ibidem, s. 839.

procesów inflacyjnych w zakresie wzrostu gospodarczego oraz podziału dochodu narodowego. Prowadzone analizy skutków inflacji będą jednocześnie podstawą sformułowania odpowiedzi na pytanie, na ile podejmowane działania deflacyjne mogą być wykorzystywane jako narzędzie regulacji całej współczesnej gospodarki rynkowej.

Rozważania teoretyczne w tej materii będą się przeplatały z analizami empirycznymi danych statystycznych odnoszących się do wybranych krajów OECD w latach 1968 - 1986.

IL Przyjmując, iż szeregi czasowe stóp wzrostu cen dóbr konsumpcyjnych najpełniej odzwierciedlają, a jednocześnie mierzą inflację, można stwierdzić, że w wysoko rozwiniętych gospodarkach rynkowych w okresie 1968-1986 występowały stosunkowo wyraźne procesy inflacyjne (tabela 1). Takie kształtowanie się badanych danych empirycznych potwierdza sformułowaną wcześniej hipotezę, iż inflacja jest immanentną cechą współczesnych gospodarek rynkowych. Dynamika wzrostu cen dóbr konsumpcyjnych była w poszczególnych krajach zróżnicowana, przy czym najwyższa była ona w Wielkiej Brytanii oraz we Włoszech. Średnioroczne tempo wzrostu cen było natomiast relatywnie niższe w RFN oraz w USA i w Japonii⁴.

Jedną z najistotniejszych konsekwencji występowania inflacji jest jej wpływ na dynamikę wzrostu gospodarczego. Zależności te były i są przedmiotem zarówno analiz teoretycznych, jak i badań empirycznych. Wyniki tych prac nie doprowadziły do tej pory do pełnego wyjaśnienia tych związków. Na ogół przyjmuje się w tym zakresie pewne uogólnienia indukcyjne, wyprowadzone z obserwacji rozwoju gospodarczego krajów wysoko rozwiniętych, iż wzrost natężenia zjawisk inflacyjnych współwystępuje z osłabionym tempem wzrostu gospodarczego i *vice versa*⁵.

Wpływ zjawisk inflacyjnych na proces wzrostu gospodarczego można analizować pośrednio poprzez pryzmat deflacyjnej polityki pieniężno-kredytowej i budżetowej. W warunkach inflacji prowadzona jest na ogół restrykcyjna polityka zarówno na rynku pieniądza, jak i kredytu, która powoduje zmniejszenie podaży aktywów finansowych w obiegu. Polega ona generalnie na ograniczaniu możliwości dostępu poszczególnych podmiotów do środków pieniężnych. Wzrasta w tym okresie stopa

⁴ Średnioroczne tempo wzrostu cen dóbr konsumpcyjnych w badanym okresie wynosiło we Włoszech 11,8%, w W. Brytanii — 10,2%. Zdecydowanie niższe było ono w RFN (4,1%) i w USA oraz w Japonii (po 6,5%).

⁵ Takie kształtowanie się badanych procesów występowało w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych, kiedy to w większości wysoko rozwiniętych gospodarek rynkowych szybkim procesom wzrostu gospodarczego towarzyszyła niska dynamika wzrostu cen. Z kolei w latach siedemdziesiątych ogólne tendencje stagnacyjne w zakresie wzrostu gospodarczego występowały w warunkach silnych procesów inflacyjnych; *The New Polgrave*, s. 839.

procentowa od udzielonych kredytów inwestycyjnych i konsumpcyjnych: podwyższone zostaje oprocentowanie depozytów zarówno konsumentów, jak i producentów. Na ogół w warunkach wysokiej inflacji występuje tendencja do redukowania oszczędności coraz mniej wartościowego pieniądza. Inflacja niszczy bowiem i pochłania istniejące oszczędności, gdyż wzrost cen zachęca gospodarstwa domowe do wzmożenia konsumpcji i do wzrostu zakupów w obawie, że w przyszłości ceny będą jeszcze wyższe. Destrukcja oszczędności ludności nie jest kompensowana wzrostem oszczędności przedsiębiorstw. Podmioty te w warunkach silnej presji inflacyjnej często uciekają się bowiem do działalności spekulacyjnej, która jest bardziej opłacalna, lub też starają się inwestować za granicą, aby uchronić posiadane aktywa przed deprecjacją.

Trwale występująca inflacja prowadzi także do dalszego antycypacyjnego wzrostu cen siły roboczej oraz innych towarów i usług. Występuje wówczas jak gdyby indeksacja cen w stosunku do zakupów spekulacyjnych, dezorganizujących rynek. Wzrost cen, który wówczas występuje, nie ma uzasadnienia we wzroście wydajności pracy i ten rozdziew pomiędzy wzrostem cen a wydajnością pracy jest szczególnie szkodliwy w procesie wzrostu produkcji.

Wskutek prowadzonej deflacyjnej polityki pieniężno-kredytowej hamowane są często decyzje inwestycyjne, co powodować będzie zahamowanie dynamiki wzrostu gospodarczego. Z drugiej jednak strony inflacja może być narzędziem stymulującym w pewnym stopniu proces długookresowych przemian gospodarczych. Występować to będzie wówczas, gdy działalność inwestycyjna będzie finansowana z kredytów, których spłata będzie dokonywana po pewnym okresie odroczenia za pomocą pieniądza o zmniejszonej wartości.

Organy rządowe prowadzące politykę antyinflacyjną posługują się także w tym celu polityką budżetową. W warunkach inflacji dąży się do zmniejszania ujemnego i uzyskania dodatniego bilansu budżetu państwa⁶. Jest to możliwe wskutek znacznego zwiększenia nominalnych przychodów państwa, a jednocześnie ograniczenia wydatków budżetowych. Działanie takie prowadzi do dalszego zmniejszania oszczędności gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, co powoduje w konsekwencji zahamowanie wzrostu konsumpcji oraz spadek możliwości samofinansowania inwestycji. W warunkach inflacji organy budżetowe starają się przy tym, aby uzyskać swoje wpływy jak najwcześniej, a płacić z tytułu ustawy budżetowej jak najpóźniej. Ta różnica w czasie w warunkach szybkiej deprecjacji pieniądza jest dodatkowym źródłem oszczędności państwa.

⁶ Sztuczne windowanie dochodów nominalnych do opodatkowania fałszuje mechanizm systemu podatkowego i wprowadza zamęt w całym systemie budżetowym państwa. Na ten temat zob. także M. J. Artis, *Macroeconomics*, Oxford 1984, s. 169-171.

Szeregi czasowe charakteryzujące procesy inflacyjne i deflacyjne oraz wzrost gospodarczy w wybranych krajach OECD w latach 1968 - 1986

Kraje	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
A. Stopy wzrostu cen dóbr konsumpcyjnych																			
USA	4,2	5,4	5,9	4,3	3,3	6,2	11,0	9,1	5,8	6,5	7,7	11,3	13,5	10,4	6,1	3,2	4,3	3,5	1,9
Japonia	5,3	5,2	7,7	6,1	4,5	11,7	24,5	11,8	9,3	8,1	3,8	3,6	8,0	4,9	2,7	1,9	2,2	2,1	0,4
RFN	2,9	1,9	3,4	5,3	5,5	6,9	7,0	6,0	4,5	3,7	2,7	4,1	5,5	6,3	5,3	3,3	2,4	2,2	-0,2
Francja	4,5	6,4	5,2	5,5	6,2	7,3	13,7	11,8	9,6	9,4	9,1	10,8	13,6	13,4	11,8	9,6	7,4	5,8	2,7
Wielka Brytania	4,7	5,4	6,4	9,4	7,1	9,2	16,0	24,2	16,5	15,8	8,3	13,4	18,0	11,9	8,6	4,6	5,0	6,1	3,4
Włochy	1,4	2,6	5,0	4,8	5,7	10,8	19,1	17,0	16,8	18,4	12,1	14,8	21,2	17,8	16,5	14,6	10,8	9,2	5,8
Kanada	4,0	4,6	3,3	2,9	4,8	7,6	10,8	10,8	7,5	8,0	9,0	9,1	10,1	12,5	10,8	5,9	4,3	4,0	4,2
B. Oszczędności netto jako procentowy udział w produkcie narodowym brutto																			
USA	9,6	9,7	7,5	7,6	7,9	10,2	7,9	5,1	5,8	6,6	7,4	7,4	5,2	6,4	2,7	2,2	4,5	3,7	2,5
Japonia	22,7	23,5	26,7	24,3	24,2	25,5	22,9	19,2	19,8	18,9	19,2	18,4	18,1	17,9	17,0	16,1	17,0	18,0	18,4
RFN	16,8	17,7	18,4	16,9	16,2	16,2	14,2	10,2	11,5	11,5	12,1	12,4	11,3	8,0	7,7	8,4	8,9	9,6	11,1
Francja	15,1	15,7	15,9	16,1	16,5	16,5	14,1	12,1	11,2	11,5	11,5	11,7	10,3	7,8	6,2	5,7	6,5	6,2	7,7
Wielka Brytania	10,2	12,7	13,0	10,8	10,4	11,4	6,5	4,7	5,8	7,8	8,2	8,8	7,2	4,7	5,4	5,5	6,4	7,3	6,0
Włochy	15,8	16,5	16,1	14,6	13,8	14,0	12,7	9,7	12,1	12,3	12,3	13,1	12,7	8,9	8,0	7,6	7,9	7,7	11,0
Kanada	10,8	11,8	9,9	9,5	10,4	12,8	14,1	10,1	10,8	9,0	9,0	11,5	10,7	11,1	7,1	7,0	8,4	7,6	6,6
C. Nominalne stopy oprocentowania kredytów krótkookresowych																			
USA	5,3	6,7	6,3	4,3	4,1	7,0	7,9	5,8	5,0	5,3	7,4	10,1	11,5	14,0	10,5	8,7	9,5	7,5	5,9
Japonia	5,8	5,8	5,9	5,4	4,4	5,1	6,8	6,3	5,7	4,8	3,5	4,4	6,3	5,7	5,4	5,3	4,9	4,9	3,6
RFN	3,8	5,8	9,4	7,1	5,6	12,1	9,9	5,0	4,2	4,4	3,7	6,7	9,5	12,1	8,9	5,8	6,0	5,4	4,6
Francja	8,6	8,8	8,9	6,3	5,5	9,1	13,0	7,9	8,7	9,2	8,2	9,5	12,2	15,2	14,6	12,5	11,7	9,9	7,7
Wielka Brytania	7,0	7,7	7,0	5,5	5,6	9,5	11,3	10,2	11,2	7,5	8,6	13,1	15,0	13,0	11,4	9,6	9,3	11,6	10,3
Włochy	3,6	4,4	6,8	6,1	5,5	7,3	11,6	13,2	16,5	15,4	12,2	12,1	16,0	19,8	19,4	17,8	15,3	13,7	11,5
Kanada	6,3	7,2	6,0	3,6	3,6	5,5	7,8	7,4	8,9	7,3	8,7	11,7	12,7	17,7	13,6	9,3	11,1	9,4	9,0

D. Wydatki na konsumpcję prywatną jako procentowy udział w produkcji narodowym brutto

USA	61,7	61,8	62,9	62,8	62,7	62,0	62,7	63,7	63,9	63,7	63,5	63,8	64,9	63,5	65,6	66,3	65,1	66,0	66,4
Japonia	54,6	53,5	52,2	53,5	54,0	53,6	54,3	57,1	57,4	57,2	58,1	58,2	58,2	58,0	59,2	59,9	59,1	58,4	58,1
RFN	56,2	55,4	54,2	54,0	54,2	53,5	53,4	55,8	55,5	55,8	55,5	55,0	55,2	57,6	57,5	57,6	57,2	56,9	55,9
Francja	61,4	61,2	60,0	60,5	60,4	60,0	61,1	61,9	62,1	62,2	62,0	62,2	63,3	60,3	60,7	60,8	60,6	61,0	60,5
Wielka Brytania	63,0	62,4	61,9	61,8	63,0	62,4	63,1	61,4	59,8	59,4	59,7	60,4	59,8	60,0	60,4	60,6	61,0	60,5	62,2
Włochy	62,8	62,3	62,6	62,4	62,6	62,5	62,8	64,3	62,8	62,1	61,6	61,3	61,8	61,2	61,5	61,1	61,1	61,5	61,0
Kanada	58,9	58,3	57,5	57,7	58,0	56,6	55,4	57,5	56,8	57,1	57,0	55,7	56,2	54,8	56,0	56,7	56,3	57,3	58,3

E. Kapitał stały brutto jako procentowy udział w produkcji narodowym brutto

USA	18,1	18,3	17,6	18,1	18,7	19,1	18,4	17,0	17,2	18,4	19,3	19,4	18,2	18,6	17,2	17,2	18,1	18,6	17,8
Japonia	33,2	34,5	35,5	34,3	34,2	36,4	34,8	32,4	31,3	30,5	30,8	32,1	32,0	30,7	29,7	28,3	27,9	27,7	27,7
RFN	22,5	23,4	25,6	26,4	25,9	24,5	21,9	20,7	20,7	20,7	21,2	22,6	23,6	21,8	20,5	20,5	20,2	19,5	19,5
Francja	23,3	23,4	23,4	23,6	23,7	23,8	24,3	23,3	23,3	22,3	21,4	21,4	21,6	21,4	20,8	19,8	19,0	18,9	18,8
Wielka Brytania	18,9	18,5	18,6	18,4	18,3	19,5	20,3	19,5	19,0	17,9	18,1	17,8	17,8	16,4	16,2	16,3	17,4	17,2	17,2
Włochy	20,3	21,0	21,4	20,4	19,8	20,8	22,4	20,6	20,0	19,6	18,7	18,9	20,0	20,2	19,0	17,9	18,2	18,2	20,1
Kanada	21,5	21,4	20,8	21,8	21,7	22,4	23,0	24,0	23,3	22,7	22,3	22,6	23,1	24,4	21,9	20,2	19,2	19,6	20,2

F. Stopy wzrostu realnego produktu narodowego brutto

USA	4,7	2,8	-0,2	3,4	5,5	5,4	-0,6	-0,9	5,4	5,4	4,4	2,8	-0,1	3,7	-2,5	4,0	6,7	3,0	3,0
Japonia	12,8	12,3	9,8	4,6	8,8	8,8	-1,0	2,3	5,3	5,3	5,0	5,1	4,4	3,9	2,8	3,2	5,0	4,5	2,4
RFN	6,3	7,8	6,0	3,2	3,7	4,9	0,5	-1,8	5,2	3,0	3,2	4,5	1,9	0,2	-0,6	1,5	2,7	2,6	2,6
Francja	4,3	7,0	5,7	5,4	5,9	5,4	3,2	0,2	5,2	3,1	3,7	3,5	1,2	0,5	1,8	0,7	1,5	1,1	2,1
Wielka Brytania	4,1	1,5	2,2	2,7	2,2	7,5	-1,0	-0,6	3,6	1,3	3,3	1,4	-1,4	-1,2	1,0	3,8	2,2	3,7	2,9
Włochy	6,5	6,1	5,3	1,6	3,2	7,0	4,1	-3,6	5,9	1,9	2,7	4,9	4,0	0,2	-0,5	-0,2	2,8	2,3	2,7
Kanada	5,6	5,2	2,6	7,0	5,8	7,5	3,5	1,1	5,8	2,4	4,0	3,2	-0,1	3,7	-3,3	3,1	5,6	3,9	3,4

Źródło: OECD Economic Outlook. Historical Statistics 1960-1986, OECD, Paris.

Trwałe zjawiska wzrostu cen fałszują także proces alokacji zasobów gospodarczych dokonywanych za pomocą rynku. W warunkach inflacji największe korzyści uzyskują bowiem przedsiębiorstwa, które są w stanie narzucić rynkowi własne ceny (ceny administrowane). Dotyczy to przede wszystkim monopoli, a także przedsiębiorstw wytwarzających produkty o małej elastyczności cenowej lub/i dochodowej. Podmioty te, jeśli nie są poddane presji konkurencyjnej z zagranicy, uzyskują pewien rodzaj „renty inflacyjnej”, która nie ma uzasadnienia w wydajności zużytych czynników produkcji.

Wzrost cen w okresie silnej i stałej inflacji dezorganizuje także rachunek efektywności inwestycji, gdyż nie można wówczas zawierzyć wartości pieniądza będącego podstawą tego rachunku. W warunkach inflacji przedsiębiorstwa uciekają się bardzo często do inwestycji spekulacyjnych, które przy zwiększonym ryzyku mogą kompensować spadek wartości pieniądza.

W analizie empirycznej dostępnych danych statystycznych nie stwierdzono istotnych z punktu widzenia statystycznego związków korelacyjnych między zmianami cen dóbr konsumpcyjnych a kształtowaniem się udziałów oszczędności netto w produkcie narodowym brutto (tabela 1)⁷. A zatem na podstawie uzyskanych rezultatów rachunku korelacji nie można jednoznacznie stwierdzić, jak w warunkach inflacji zachowują się podmioty w badanych gospodarkach w zakresie oszczędzania. Wydaje się, że taki rezultat wynika stąd, że zachowania konsumentów i producentów zdeterminowane są przez stosunkowo dużą ilość czynników, które z jednej strony ograniczają oszczędności, a z drugiej strony wpływają na ich wzrost.

Znacznie silniejszą współzmiennność zaobserwowano między dynamiką zmian cen dóbr konsumpcyjnych a nominalną stopą oprocentowania kredytów krótkookresowych (tabela 1). Prawie wszystkie otrzymane dla badanych krajów współczynniki korelacji są istotne i przyjmują wartości dodatnie⁸. Oznacza to, że wraz ze wzrostem (spadkiem) dynamiki cen dóbr konsumpcyjnych rośnie (spada) wysokość oprocentowania krótkookresowych kredytów. Takie kształtowanie się analizowanych szeregów może wskazywać na relatywnie wysoką elastyczność środków polityki kredytowej badanych krajów na zmiany cen. Może to także potwierdzać tezę o stosunkowo dużej skuteczności polityki deflacyjnej rządów.

Niejednorodne wyniki empiryczne otrzymano analizując zmiany dynamiki cen dóbr konsumpcyjnych oraz zmiany udziału konsumpcji prywatnej w produkcie narodowym brutto (tabela 1). Większość oszacowa-

⁷ Najwyższą, ujemną wartość współczynnika korelacji między analizowanymi zmiennymi uzyskano dla gospodarki Włoch ($-0,50$), z kolei dla Japonii oszacowana wartość była dodatnia i wynosiła $0,42$.

⁸ Najwyższy współczynnik korelacji oszacowano dla gospodarki Włoch ($0,81$), stosunkowo najniższy był on dla W. Brytanii ($0,42$).

nych współczynników korelacji jest ujemna, aczkolwiek z punktu widzenia statystyki nie można ich uznać za istotne. Jedyne istotne związki między badanymi wielkościami uzyskano dla gospodarki Kanady ($-0,74$). Relacja ta może oznaczać, że w warunkach inflacji konsumenci kanadyjscy zmniejszają swoje wydatki. Spada realna siła nabywcza tych podmiotów gospodarczych i w efekcie końcowym ograniczany jest udział konsumpcji w produkcie narodowym brutto.

W pracach analitycznych prowadzonych dla wybranych gospodarek rynkowych nie udało się ustalić jednoznacznych związków między wzrostem cen dóbr konsumpcyjnych a udziałem kapitału stałego brutto w produkcie narodowym brutto (tabela 1). Obliczone współczynniki korelacji są dodatnie, ale jedynie dla Japonii i Kanady są one istotne. Takie kształtowanie się badanych wielkości może wskazywać na to, że pomimo wzrostu cen dóbr konsumpcyjnych w tych krajach rósł udział kapitału stałego w produkcie narodowym brutto. Tak więc producenci mimo oczekiwanego wzrostu cen zwiększali swe zdolności wytwórcze dla przeciwdziałania nominalnemu spadkowi aktywów finansowych przedsiębiorstw.

Badając zależności między intensywnością inflacji a tempem wzrostu gospodarczego mierzonego stopą wzrostu realnego produktu narodowego brutto nie udało się niestety empirycznie określić tego, co jest najważniejsze z punktu widzenia regulacji systemu gospodarki rynkowej, a mianowicie: w jakim stopniu relacja ta oddaje pewne sprzeczności występujące pomiędzy różnymi grupami podmiotów gospodarczych? Z reguły jest bowiem tak, że przedsiębiorstwa i organy gospodarcze państwa, operując w swej działalności znacznie dłuższym horyzontem czasowym jako cel swej działalności przyjmują wysoką stopę inwestycji, która jest warunkiem osiągnięcia wysokiej dynamiki wzrostu gospodarczego. Gospodarstwa domowe natomiast zdecydowanie wyżej cenią sobie krótkookresowy horyzont czasowy i preferują wysoką stopę konsumpcji. Wśród oszacowanych współczynników korelacji między dynamiką cen dóbr konsumpcyjnych a stopą wzrostu realnego produktu narodowego brutto występują jedynie wartości ujemne, które jednakże jedynie dla gospodarki brytyjskiej i kanadyjskiej można uznać za istotne⁹. Oznacza to, że w warunkach nasilających się procesów inflacyjnych w badanych gospodarkach rynkowych hamowana jest dynamika wzrostu realnego produktu narodowego brutto, a zatem również proces wzrostu gospodarczego. Tym samym dla tych krajów inflacja może być uważana jako czynnik ograniczający pozytywne przemiany gospodarcze kraju. Możliwość więc wykorzystania inflacji jako narzędzia regulacji długookresowych przemian gospodarczych jest bardzo ograniczona.

⁹ Dla W. Brytanii oszacowany współczynnik korelacji wyniósł $-0,55$, a dla Kanady $-0,53$. Zdecydowanie niższe wartości przyjmują w kaźniki obliczone dla Japonii ($-0,25$), Włoch ($-0,39$), RFN ($-0,40$), USA ($-0,45$) oraz Francji ($-0,48$).

III. Współcześnie inflacja jest bardzo często badana poprzez pryzmat pełnego zatrudnienia i bezrobocia¹⁰. Analizy te nasiliły się zwłaszcza od momentu wprowadzenia do teorii ekonomii tzw. krzywej Phillipsa¹¹. Zgodnie z tą koncepcją przy stopie inflacji, wyrażonej w procentowej zmianie cen, wynoszącej zero, możliwy jest wzrost nominalnych płac jedynie o trzy procent¹². Silniejsza dynamika wzrostu płac prowadzi do inflacji, której stopa jest niższa o trzy punkty w stosunku do wzrostu płac nominalnych. Przyjmując założenie o istnieniu wysokiej korelacji pomiędzy płacami nominalnymi a zmianami poziomu cen P. A. Samuelson i R. M. Solow sformułowali relację między stopą bezrobocia a stopą inflacji. Zgodnie z tą hipotezą niskiej stopie bezrobocia towarzyszy relatywnie wysoka stopa inflacji. Słabnie ona wraz ze wzrostem wielkości bezrobocia.

Istnienie odwrotnej zależności między stopą inflacji a stopą bezrobocia, a jednocześnie fakt, że zarówno inflacja, jak i bezrobocie są niepożądanymi zjawiskami i procesami gospodarczymi, powoduje pojawienie się dla polityki gospodarczej pewnego rodzaju dylematu, a mianowicie: co należałoby preferować — zwalczanie inflacji czy bezrobocia? Pod presją różnych grup społecznych politycy gospodarczy wołają na ogół prowadzić politykę pełnego zatrudnienia, przesuując na drugi plan walkę z inflacją. Przywiązywanie w polityce gospodarczej zbyt wielkiej wagi do pełnego zatrudnienia może jednakże, zgodnie z krzywą Phillipsa, prowadzić do występowania w wysoko rozwiniętych gospodarkach rynkowych silnych procesów inflacyjnych. Ostatnio następują jednakże pewne przewartościowania dotychczasowych poglądów związanych z tym dylematem. Powstała bowiem hipoteza, w myśl której zatrudnienie przestaje zależeć od produkcji, lecz produkcja zależy od zatrudnienia.

Badając zależności między szeregami wystandaryzowanych stóp bez-

¹⁰ Przegląd stanowisk dotyczących interpretacji pojęć „pełne zatrudnienie” i „bezrobocie”, występujących w dotychczasowym rozwoju myśli ekonomicznej, znajduje się w pracy: J. Tobin, *Inflation and Unemployment*, The American Economic Review 1972, nr LXII, s. 1 - 5.

¹¹ A. W. Phillips, angielski statystyk i ekonometryk, przedstawił w 1958 r. na przykładzie gospodarki angielskiej w okresie ostatnich 100 lat pewien opis zależności występujących między wielkością bezrobocia a wzrostem dochodów pieniężnych. Zależności te zmodyfikowali P. A. Samuelson i R. M. Solow, formułując znaną w literaturze współczesnej tzw. krzywą Phillipsa; A. W. Phillips, *The Relation between Unemployment and the Rate of Change in Money Wage Rates in the United Kingdom 1861-1957*, *Economica* 1958, nr 25, s. 283-299; P. A. Samuelson, R. M. Solow, *Analytical Aspects of Anti-Inflation Policy*, The American Economic Review 1960, nr 50, s. 177 -194.

¹² Taka dynamika wzrostu płac nominalnych określana jest w literaturze przedmiotu jako neutralna w stosunku do zjawisk inflacyjnych. Stopę bezrobocia, która występuje w warunkach braku inflacji, M. Friedman określa także jako naturalną stopę bezrobocia (the natural rate of unemployment); M. Friedman, *The Role of Monetary Policy*, The American Economic Review 1968, nr 58, s. 8.

robocia wybranych krajów o gospodarce rynkowej a stopami zmian ich cen dóbr konsumpcyjnych nie otrzymano istotnych związków korelacyjnych (tabela 2)¹³. Może to oznaczać, że sformułowana na podstawie obserwacji kształtowania się procesów gospodarczych drugiej połowy XIX w. oraz pierwszej połowy XX w. hipoteza o odwrotnej zależności między stopą inflacji a stopą bezrobocia nie znajduje odzwierciedlenia w rzeczywistości gospodarczej analizowanych krajów w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych naszego wieku. Tym samym mechanizm kształtowania się procesów inflacyjnych i zmiany na rynku siły roboczej są w warunkach współczesnych autonomiczne względem siebie, a zmiany w zakresie bezrobocia są determinowane przez inne czynniki, związane przede wszystkim z długookresowymi przemianami strukturalnymi występującymi w tych krajach.

IV. Inflacja może być także narzędziem wtórnego podziału dochodu narodowego/Konsekwencje wzrostu cen na efekty dystrybucji mają rozmaite aspekty. W dyskusjach na ten temat formułowane są najczęściej trzy następujące hipotezy¹⁴:

- 1) głównymi poszkodowanymi wskutek inflacji są emeryci i renciści;
- 2) w warunkach inflacji płace pracowników najemnych są opóźnione w stosunku do zmian zysków przedsiębiorstw;
- 3) wierzyciele pieniędzy doznają strat w czasie inflacji, ponieważ realne oprocentowanie kredytów występuje z opóźnieniem w stosunku do zmian cen.

Renciści i emeryci oraz osoby utrzymujące się z zasiłków socjalnych należą do tzw. biernych uczestników rynku. Stąd też ich dochody nominalne nie są szybko dostosowywane — podobnie zresztą jak i dochody innych aktywnych podmiotów gospodarczych — do procesów inflacyjnych. Zależą one bowiem przede wszystkim od funduszu socjalnego przeznaczanego na ten cel. Pewnym elementem łagodzącym spadek realnej wartości rent i emerytur może być ich automatyczna indeksacja. W tym przypadku występuje jednakże pewne opóźnienie czasowe, którego efektem jest spadek dochodów realnych tej grupy konsumentów. Elementem pogarszającym dodatkowo ten stan rzeczy jest to, że ceny dóbr kupowanych przez rencistów i emerytów rosną na ogół szybciej aniżeli ceny dóbr nabywanych przez ogół gospodarstw domowych¹⁵.

¹³ Stosunkowo najwyższe, ujemne wskaźniki korelacji między stopą inflacji a stopą bezrobocia otrzymano dla Japonii (-0,50) i RFN (-0,45). Wartości te były natomiast dodatnie dla USA, Francji, Włoch, Kanady i np. dla gospodarki włoskiej obliczony współczynnik wyniósł 0,16.

¹⁴ Por. A. Woll, *Allgemeine Volkswirtschaftslehre*, s. 385 - 390.

¹⁵ Na temat innych konsekwencji inflacji występujących w sferze socjalnej, zob. J. Mc Callum, *Inflation and Social Consensus in the Seventies*, *The Economic Journal* 1983, nr 93, s. 784 - 805.

Tabela 2

Standardowe stopy bezrobocia wybranych krajów OECD w latach 1968 - 1986

Kraje	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
USA	3,4	3,4	4,8	5,7	5,4	4,7	5,4	8,3	7,5	6,9	5,9	5,7	7,0	7,5	9,5	9,5	7,4	7,1	6,9
Japonia	1,2	1,1	1,1	1,2	1,4	1,3	1,4	1,9	2,0	2,0	2,2	2,1	2,0	2,2	2,4	2,6	2,7	2,6	2,8
RFN	1,5	0,9	0,8	0,9	0,8	0,9	1,6	3,7	3,7	3,7	3,5	3,2	3,1	4,4	6,1	8,0	8,5	8,6	7,0
Francja	2,6	2,3	2,4	2,6	2,7	2,6	2,8	4,1	4,4	4,7	5,2	5,9	6,3	7,4	8,1	8,3	9,7	10,1	10,4
Wielka Brytania	3,2	3,0	3,1	4,0	4,2	3,2	3,1	4,7	6,1	6,5	6,4	5,7	7,3	9,8	11,3	12,5	11,7	11,3	11,1
Włochy	5,6	5,6	5,3	5,3	6,3	6,2	5,3	5,8	6,6	7,0	7,1	7,5	7,4	8,3	9,0	9,8	10,2	10,5	10,4
Kanada	4,4	4,4	5,6	6,1	6,2	5,5	5,3	6,9	7,1	8,0	8,3	7,4	7,5	7,5	10,9	11,8	11,2	10,4	9,5

Źródło: OECD Economic Outlook. Historical Statistics 1960-1986, OECD, Paris.

Tabela 3

Wydatki na świadczenia społeczne jako procentowy udział w produkcie narodowym brutto wybranych krajów OECD w latach 1968 - 1986

Kraje	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
USA	6,6	6,8	7,9	8,6	8,7	9,0	9,9	11,5	11,3	10,8	10,4	10,4	11,4	11,5	11,9	11,9	11,0	11,0	11,0
Japonia	4,5	4,5	4,6	4,8	5,2	5,2	6,2	7,8	8,5	9,0	9,5	10,0	10,2	10,8	11,0	11,3	11,1	11,0	11,4
RFN	14,1	13,6	13,1	13,2	13,8	13,9	15,0	17,9	17,7	17,6	17,1	16,8	16,7	17,4	17,6	17,0	16,5	16,1	15,8
Francja	17,0	17,1	17,0	17,1	17,3	17,7	18,3	20,4	20,7	21,4	22,3	22,7	23,1	24,4	25,7	26,0	26,3	26,4	26,2
Wielka Brytania	8,7	8,7	8,7	8,5	9,4	9,0	9,7	10,1	10,6	10,9	11,4	11,4	11,8	13,3	13,9	13,7	14,0	14,0	14,1
Włochy	12,6	12,4	12,4	13,1	13,9	13,8	13,7	15,6	15,6	15,2	16,5	15,7	15,8	17,4	18,7	19,9	19,4	19,5	17,2
Kanada	7,5	7,7	8,1	8,7	9,4	9,0	9,3	10,2	10,1	10,5	10,7	9,9	10,1	10,2	11,8	12,4	12,2	12,3	12,3

Źródło: Economic Outlook. Historical Statistics 1960 - 1986, OECD, Paris.

Tabela 4

Bilans handlowy jako procentowy udział w produkcie narodowym brutto wybranych krajów OECD w latach 1968 - 1986

Kraje	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
USA	0,3	0,1	0,2	-0,1	-0,5	0,1	-0,3	0,8	-0,4	-1,4	-1,4	-1,3	-1,0	-0,6	-0,8	-1,7	-2,9	-3,0	-3,3
Japonia	1,1	1,6	1,3	2,7	2,3	0,8	-0,7	0,1	0,8	1,6	1,8	-0,9	-0,9	0,8	0,8	1,8	2,8	3,4	4,0
RFN	3,6	2,8	2,1	1,9	2,1	3,0	4,4	2,7	2,4	2,4	2,6	0,6	-0,3	0,7	2,4	1,9	2,4	3,6	5,1
Francja	-0,1	-0,6	0,5	1,0	1,0	0,6	-1,4	0,7	-1,2	-0,3	1,0	0,1	-1,7	-1,6	-2,4	-0,8	0,1	0,2	1,0
Wielka Brytania	-0,7	0,6	1,0	1,6	0,1	-2,3	-5,0	-1,6	-1,0	0,9	1,5	0,4	2,5	2,9	1,9	1,0	-0,1	1,2	-0,8
Włochy	2,4	1,7	0,5	1,1	0,9	-2,1	-4,5	-2,8	-1,3	1,3	2,6	1,3	-2,8	-1,9	-1,0	0,7	-0,4	-0,6	1,7
Kanada	1,3	0,2	2,7	1,8	0,8	1,3	0,2	-1,5	-0,5	-0,1	0,4	0,7	1,7	1,1	3,8	3,4	3,7	2,8	1,2

Źródło: Economic Outlook. Historical Statistics 1960 - 1986, OECD, Paris.

Badając empiryczne zależności między dynamiką cen dóbr konsumpcyjnych wybranych krajów o gospodarce rynkowej a zmianami udziału wydatków na świadczenia społeczne w produkcie narodowym brutto nie uzyskano wyników, które można byłoby uznać za istotne (tabela 3). Dominują tutaj związki o charakterze dodatnim, co wskazywać może na wzrost świadczeń społecznych państwa wraz ze wzrostem dynamiki cen dóbr konsumpcyjnych. Otrzymane stosunkowo niskie wartości współczynników korelacji między badanymi zmiennymi mogą świadczyć jednakże i o tym, że w warunkach współczesnych gospodarek dynamika cen wewnętrznych nie decyduje o zwiększeniu bądź zmniejszeniu pomocy świadczonej przez państwo lub organy parapaństwowe na cele społeczne.

Kolejne konsekwencje procesów inflacyjnych dotyczą pracobiorców i pracodawców. W tym przypadku twierdzi się, że w warunkach inflacji tracą obydwie grupy podmiotów, gdyż spada realna wartość realizowanych zysków, a jednocześnie spada poziom płac realnych. Pomimo tego, że dochody z pracy są w mniejszym stopniu podatne na spadek, gdyż z reguły są indeksowane w stosunku do kosztów utrzymania, to jednak należy pamiętać, że podwyżki płac następują z reguły w niższym stopniu aniżeli podwyżki cen, a ponadto są one z reguły opóźnione w stosunku do zmian stopy inflacji. Należy przy tym zauważyć, że określone grupy pracobiorców osiągają pewne korzyści wskutek inflacji nie poprzez wymuszanie ustępstw płacowych na pracodawcach, lecz wskutek swoistej walki konkurencyjnej z innymi grupami przedsiębiorstw należących do innych gałęzi. Korzyści te mogą wynikać np. z większej siły przetargowej danego związku zawodowego w stosunku do organizacji związkowych działających w innych branżach.

Trzecia grupa podmiotów gospodarczych, którzy tracą wskutek procesów inflacyjnych, to wierzyciele udzielający kredytów. Spowodowane jest to tym, iż w czasie inflacji nominalne oprocentowanie kredytów rośnie na ogół wolniej aniżeli indeksy wyrażające wzrost cen¹⁶. Spada tym samym realna wartość odsetek pobieranych od kredytów, a korzyści z takiego kształtowania się stóp procentowych realizują przede wszystkim kredytobiorcy.

Dla pełniejszego obrazu konsekwencji inflacji na sytuację materialną poszczególnych podmiotów gospodarczych należałoby prześledzić nie tylko jej wpływ na redystrybucję dochodów, ale także na wartość ich majątków. Jest to jednak zabieg bardzo trudny ze względu na brak dostępności do danych empirycznych dotyczących majątku różnych grup społecznych. W tym przypadku na ogół jest akceptowana teza, że inflacja

¹⁶ Zależności te są powszechnie znane, stąd też wraz ze wzrostem cen wierzyciele starają się kształtować proporcjonalny przyrost oprocentowania od udzielonych kredytów. Tego typu zachowania i reakcje wynikają także z przeprowadzonych wcześniej analiz empirycznych.

sprzyja właścicielom nieruchomości, gdyż ich ceny wzrastają szybciej aniżeli ceny dóbr konsumpcyjnych. Wzrasta tym samym relatywna wartość tego majątku. Podmioty gospodarcze, które ulokowały swój majątek w pieniądzu lub w innych tytułach finansowych, należą tym samym do grupy bardziej poszkodowanych. Tak więc w okresie inflacji jedynym racjonalnym zachowaniem jest inwestowanie swoich zasobów pieniężnych w „ziemię i kamienie”, tj. przeznaczenie ich na zakup różnego rodzaju nieruchomości.

V. Inflacja, jak wynika z dotychczasowych rozważań, jest na ogół czynnikiem negatywnie wpływającym na procesy wzrostu gospodarczego, a także na realne dochody większości podmiotów gospodarczych. Skutki wzrostu cen ujemnie wpływają także na dynamikę obrotów handlu zagranicznego danego kraju, zmieniając warunki konkurencyjności cenowej jego produktów i usług na rynkach światowych. W tym ostatnim przypadku efekty te powstają tylko wówczas gdy stopa inflacji w badanym kraju przewyższa dynamikę wzrostu cen za granicą. Chcąc zapobiec tym skutkom należałoby dążyć do tego, aby utrzymać wysokość stopy inflacji na takim poziomie, który występuje w krajach głównych partnerów handlowych. Jest to niejako granica inflacji wyznaczana przez handel zagraniczny.

Wzrost cen w gospodarce eksportera oznacza w warunkach stałych kursów walutowych wzrost cen eksportu tego kraju na rynkach zagranicznych. Prowadzi to do spadku konkurencyjności towarów i usług, a tym samym do ograniczenia popytu na rynkach światowych i do spadku wartości globalnego eksportu. Wysoka dynamika wzrostu cen wewnętrznych sprzyja jednocześnie wzrostowi dynamiki importu, gdyż ceny towarów sprowadzanych z zagranicy rosną, w warunkach stabilnych kursów walutowych, relatywnie wolniej aniżeli ceny wewnętrzne tego kraju.

Jeżeli wskutek zjawisk inflacyjnych dochodzi do pojawienia się ujemnego bilansu handlowego, to jedną z dróg wyjścia jest dewaluacja waluty danego kraju w stosunku do walut zagranicznych. Zabieg ten może być dokonany przez organy gospodarcze (w sytuacji, gdy kurs walutowy jest kontrolowany), bądź też deprecjacja pieniądza krajowego następuje automatycznie, gdy kursy walutowe mają charakter wolnych¹⁷. Zmiana kursu walutowego może się jednak okazać zabiegiem niewystarczającym do przywrócenia równowagi w bilansie handlowym i zapewnienia konkurencyjności dóbr i usług eksportowych. W takiej sytuacji handel zagraniczny jest poddawany pewnej kontroli administracyjnej polegającej np. na obowiązku uzyskiwania licencji importowych bądź wyznaczaniu kontyngentów na import. Tym samym inflacja w danym kraju prowadzi do polityki sprzecznej z zasadami liberalnej, wymiany w skali międzynarodowej.

Zarysowane hipotezy dotyczące związków między zmianami cen dóbr konsumpcyjnych a kształtowaniem się bilansu handlu zagranicznego znalazły częściowe potwierdzenie w analizach empirycznych. Jak wynika z przeprowadzonych rachunków, współczynniki korelacji tych zależności dla Japonii, Francji i Włoch przyjmują istotne wartości ujemne (tabela 4)¹⁸. Zatem dla tych krajów wzrost cen dóbr konsumpcyjnych występuje ze spadkiem dodatniego i wzrostem ujemnego udziału bilansu handlowego w ich produkcie narodowym brutto. Oznacza to, iż w warunkach inflacji pogarszał się bilans handlowy badanych gospodarek, co mogło być spowodowane spadkiem konkurencyjności cenowej eksportu tych krajów na rynkach światowych.

Procesy wzrostu cen wewnętrznych mogą prowadzić nie tylko do pewnych zakłóceń w bilansie handlowym, ale także do zaburzeń w bilansie przepływów kapitałowych danego kraju. Dzieje się to tak dlatego, że inflacja może być przyczyną ucieczki kapitału za granicę w poszukiwaniu lokat w pieniądzu bardziej stabilnym.

VI. W literaturze przedmiotu, zwłaszcza marksistowskiej, która ukazuje się w Europie Zachodniej, inflację przedstawia się jako skutek kryzysu finansowego tradycyjnej gospodarki rynkowej. Sam kryzys finansowy jest wynikiem procesów produkcji i akumulacji, które podlegają gwałtownym przeobrażeniom. Inflacja jest tym samym sposobem przystosowania się kapitalistycznego sposobu produkcji do jakościowo nowych zjawisk i procesów gospodarczych. Jest to cena, którą musi zapłacić gospodarka rynkowa za przetrwanie i transformację, której musi ulegać kapitalizm, aby przeżyć. Oczywiście — zdaniem ekonomistów formułujących te poglądy — odbywa się to kosztem ludzi pracy, których najbardziej dotkliwie uderzają procesy inflacji.

Prezentuje się także pogląd, że inflacja wynika z niedostatku środków własnych przedsiębiorstw potrzebnych do prowadzenia działalności eksploatacyjnej i inwestycyjnej, a także z niewydolności tradycyjnych rynków finansowych. W tej sytuacji uważa się, że system bankowy jest odpowiedzialny za inflację, która jest niezbędna do dalszego prowadzenia akumulacji kapitału¹⁹.

Są również dzisiaj autorzy, którzy łączą inflację z „regulacją monopolistyczną”, która zastąpiła „regulację konkurencyjną”. System konkurencyjny pozwala na szybkie dostosowanie się cen i płac do zmian aktywności gospodarczej. System „regulacji monopolistycznej”, powstały wskutek procesów koncentracji i centralizacji produkcji i kapitału, wprowadził nowe sposoby tworzenia cen i płac. Ceny są „administrowane”,

¹⁸ Dla gospodarki francuskiej oszacowany współczynnik korelacji wynosił $-0,69$, dla włoskiej $-0,66$, a dla japońskiej $-0,58$.

¹⁹ D. Flouzat, *Economie contemporaine*, Paris 1980, t. III, s. 384 - 387.

a płace podlegają na ogół indeksacji w stosunku do kosztów utrzymania. Ten system regulacji wprowadził więcej sztywności w procesach dostosowywania się wzajemnego poszczególnych elementów gospodarki narodowej. Ta interpretacja jest zbieżna z poglądem wyprowadzającym inflację ze struktur społeczno-gospodarczych współczesnej gospodarki rynkowej²⁰.

W pewnych kręgach ekonomistów na Zachodzie próbuje się także tłumaczyć inflację działaniem prawa entropii w systemach społeczno-gospodarczych. Według tej hipotezy systemy gospodarcze podlegają progresywnej degradacji i dezintegracji oraz zmierzają ku największemu chaosowi. Temu procesowi przeciwdziałają różne siły zorganizowane i niezorganizowane. W tym ujęciu inflacja jest czynnikiem przeciwstawiającym się chaosowi, który występuje w procesie podziału bogactw i dochodów w społeczeństwie. Rozumowanie jest tutaj następujące: początkowo system gospodarki rynkowej odznaczał się wysokim dynamizmem i zarazem nierównym podziałem dochodów, który ten dynamizm warunkował. Wskutek działania prawa entropii nastąpił proces wyrównywania się dochodów, który zaszkodził dynamice rozwojowej systemu. Inflacja, jako narzędzie redystrybucji dochodów, jest siłą przeciwdziałającą działaniu prawa entropii w procesie redystrybucji dochodów. Jest więc systemem regulacji redystrybucji dochodu narodowego zgodnym z prawem entropii²¹.

Wydaje się, że powyższa interpretacja genezy i konsekwencji procesów inflacyjnych występujących we współczesnych wysoko rozwiniętych gospodarkach rynkowych nie znajduje potwierdzenia w rzeczywistości gospodarczej. Dla autorów niniejszego opracowania inflacja jest konsekwencją występowania określonych struktur społeczno-gospodarczych i jest ona związana z deregulacją mechanizmów gospodarczych występujących w procesie produkcji i podziału dochodu narodowego²².

Jak wynika z przedstawionych rozważań, inflacja jest immanentną cechą badanych systemów gospodarczych. Przeprowadzone analizy nie pozwoliły jednakże na sformułowanie jednoznacznych wniosków o charakterze i sile wpływu inflacji na procesy gospodarowania. Wydaje się jednak, iż prowadzona w warunkach zjawisk inflacyjnych deflacyjna polityka pieniężno-kredytowa i budżetowa są czynnikami ograniczającymi dynamizm procesów wzrostu gospodarczego, co znalazło częściowe odzwierciedlenie w analizie ilościowej. Szybkość pozytywnych przemian

²⁰ Zob. R. Barczyk, Z. Kowalczyk, *Inflacja jako konsekwencja struktur społeczno-gospodarczych kapitalizmu*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 1987, z. 2, s. 191 - 206.

²¹ Na gruncie amerykańskim czołowym propagatorem idei działania entropii w systemach gospodarczych jest N. Georgescu-Roegen. Na ten temat por. J. P. Dalo, *De la logique du désordre à la nécessité des crises*, Paris 1978, s. 6.

²² Por. R. Barczyk, Z. Kowalczyk, *Inflacja*, s. 191 - 206.

gospodarczych jest w warunkach inflacji także poważnie ograniczona wskutek decyzji alokacyjnych podejmowanych na podstawie reguł rynku oraz wskutek niemożności przeprowadzenia prawidłowej oceny efektywności działalności inwestycyjnej. W analizie empirycznej nie udało się niestety zweryfikować hipotezy o odwrotnej zależności między stopą inflacji a stopą bezrobocia, co może wskazywać, iż w warunkach współczesnych procesy te są autonomiczne względem siebie. W sferze redystrybucji dochodu narodowego inflacja powoduje generalnie spadek dochodów uzyskiwanych z tytułu pracy czy własności, przy czym w najgorszej sytuacji są tzw. bierni uczestnicy rynku. Podobnie negatywne konsekwencje powoduje inflacja w zakresie bilansu handlowego i płatniczego danego kraju.

Powyższe spostrzeżenia pozwalają stwierdzić, że inflacja jest pewnego rodzaju narzędziem regulacji wysoko rozwiniętych systemów społeczno-gospodarczych funkcjonujących w warunkach gospodarki rynkowej. Konsekwencje procesów inflacyjnych są dla tych gospodarek raczej negatywne, a możliwości wykorzystania inflacji dla osiągnięcia pozytywnych rezultatów gospodarczych są znikome.

INFLATION AS A TOOL OF REGULATING MODERN MARKET ECONOMY

Summary

Inflation is a phenomenon inherent in any system operating in conditions of market economy. It is considered a necessary evil; thus, economic subjects try to adjust their behavior and activities to inflation or even use it to their advantage.

The purpose of the article is to analyse the consequences of inflation in the sphere of economic growth and in the national product distribution in highly developed market economies. At the same time, the analyses are the basis for investigating to what extent the effects of inflation and the deflationary activities may be utilized as a tool of regulating a modern market economy as a whole.

The budgetary, monetary and credit policy realized in conditions of inflation is a factor limiting the dynamics of economic growth. The processes of the price rise are autonomous with respect to the increase in the unemployment rate. In turn, in the sphere of redistribution of national product they generally inflict the decrease in real income from work or property. Similar negative consequences are caused by inflation in the sphere of balance of trade and payments (decreased price competitiveness of goods and services).

In highly developed countries operating in conditions of market economy inflation may to some extent be utilized as a tool regulating those systems. However, the consequences of such operations are negative and the possibilities of using inflation to attain positive results in the economic process are insignificant.